

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2021-10-27
Stockholm

Mål nr
M 3502-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-03-10 i mål M 7592-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun

Motpart

1. M.N.

2. R.N.

SAKEN

Föreläggande att ta bort brygga på fastigheten A i Uppsala kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Miljö- och hälsoskyddsnämndens i Uppsala kommun föreläggande den 28 maj 2020, dnr 2019-009219-NA, i den del det avser krav på att ta bort en brygga placerad på fastigheten A i Uppsala kommun. Åtgärden ska vara utförd och skriftligen redovisad till miljöförvaltningen senast den 1 oktober 2022.

Dok.Id 1751426

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har i första hand yrkat att föreläggandet ska fastställas i den del som avser bryggan. För det fall domstolen bedömer att bryggan kräver strandskyddsdispens och att dispens kan beviljas i efterhand har nämnden yrkat att ärendet ska återförvisas till nämnden för vidare handläggning.

M.N. och **R.N.** har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTREDNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mark- och miljööverdomstolen har tagit del av vittnesförhör med D.N. och M.N. hållna vid sammanträdet i mark- och miljödomstolen. Domstolen har även tagit del av de foton och kartor som ingetts i mark- och miljödomstolen. Parterna har i Mark- och miljööverdomstolen anfört i allt väsentligt detsamma som i mark- och miljödomstolen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har bedömt att bryggan inte krävt strandskyddsdispens eftersom den utgör en ersättningsbrygga för en brygga som tidigare fanns på platsen. Nämnden har anfört att denna bedömning strider mot praxis, som säger att ersättningsbryggor uppförda efter 1975 kräver dispens.

Mark- och miljööverdomstolen vill inledningsvis uppmärksamma att begrepp som ersättningsbyggnad, ersättningsanläggning eller ersättningsbrygga inte förekommer i miljöbalken. I förarbeten och praxis har de använts för att beskriva konstruktioner som uppförs som ersättning för något som försvunnit, t.ex. ett hus som rivits eller brunnit ner. Strandskyddsdispens kan i ett sådant fall ges för det nyuppförda med stöd av 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken om vissa förutsättningar är uppfyllda. (Se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 18 november 2016 i mål nr M 5596-16 och där gjorda hänvisningar.) Rör det sig i stället om ändringar av befintliga byggnader

eller anläggningar, t.ex. i form av renoveringar, blir det i första hand aktuellt att bedöma om åtgärden över huvud taget träffas av förbuden i 7 kap. 15 § miljöbalken.

I detta mål har R.N. uppgett att den äldre, bryggliknande konstruktion som tidigare funnits på platsen var ruttan och fallfärdig när han och M.N. år 1998 köpte den närliggande fastigheten B. Ett foto från samma år visar en anläggning som ser ut att vara övergiven och som knappast kan ha gett ett privatiserande intryck. Av de foton som finns i målet och vad som framkommit vid vittnesförhör i mark- och miljödomstolen framgår det att den nya bryggan är betydligt större än den äldre och dessutom mera upphöjd. Det får härigenom anses klarlagt att den nya bryggan är både större och konstruerad på ett annat sätt. Mot bakgrund av dessa uppgifter bedömer Mark- och miljööverdomstolen att bryggan ska betraktas som en ny anläggning vilken i sin helhet har krävt strandskyddsdispens.

Eftersom dispens inte har sökts har nämnden haft fog för sitt föreläggande. Föreläggandet, som inte är mer ingripande än vad som är motiverat, ska därför stå fast med den ändringen att åtgärden ska vara utförd och skriftligen redovisad till miljöförvaltningen senast den 1 oktober 2022.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald samt hovrättsråden Gösta Ihrfelt, referent, Rikard Backelin och Ralf Järtelius.

Föredragande har varit Leonard Örner.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-03-10
meddelad i
Nacka

Mål nr M 7592-20

PARTER

Klagande

1. M.N.

2. R.N.

Biträde: E-M.N.S.

Motpart

Miljö- och hälsoskyddsämnden i Uppsala kommun

SAKEN

Föreläggande att ta bort brygga på fastigheten A i Uppsala kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut 2020-09-17 i ärende nr 505-5240-2020, se bilaga 1

DOMSLUT

Med ändring av Länsstyrelsens i Uppsala län beslut den 17 september 2020 upphäver mark- och miljödomstolen Miljö- och hälsoskyddsämndens i Uppsala kommun beslut den 28 maj 2020 i den del det avser krav på att ta bort en brygga placerade på fastigheten A.

INLEDNING

Bakgrund

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun (nämnden) beslutade den 28 maj 2020 att förelägga M.N. och R.N. att ta bort bl.a. en brygga på fastigheten A i Uppsala kommun. M.N. och R.N. överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Uppsala län (länsstyrelsen), som den 17 september 2020 avtog deras överklagan. Skälen för länsstyrelsens beslut framgår av bilaga 1.

M.N. och R.N. har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

Handläggningen i mark- och miljödomstolen

Mark- och miljödomstolen beslutade den 26 oktober 2020 att avvisa ett yrkande från M.N. och R.N. om att det överklagade beslutet tills vidare inte ska få verkställas (inhibition).

Mark- och miljödomstolen har den 19 januari 2021 hållit sammanträde i målet.

YRKANDEN

M.N. och R.N. har yrkat att föreläggandet ska upphävas i den del som avser bryggan.

Nämnden har bestritt ändring.

UTVECKLING AV TALAN

Parterna har anfört i huvudsak följande.

M.N. och R.N.

Det har funnits en brygga på platsen i vart fall från 1960 och fram till år 2000 då den revs. När den befintliga bryggan anlades för cirka 20 år sedan gjordes bedömningen att man inte behövde söka dispens; det fanns ju redan en brygga på platsen. De har i övrigt sökt alla nödvändiga dispenser och bygglov för åtgärder som vidtagits på fastigheten. Inget talar för att de skulle underlåtit att söka dispens för bryggan om de förstått att det var nödvändigt. Och om en dispens söktes för bryggan så talar mycket för att de hade fått en dispens.

Det är svårt att få fram exakta datum för arbetena med bryggan; projektet ligger ju långt tillbaka i tiden. Men de har gjort sitt bästa för att hitta rekapitulera händelseförloppet hitta dokumentation som styrker deras beskrivning.

År 1998 köpte de fastigheten B. I köpet ingick, på likartat sätt som för grannfastigheterna, ett servitut på fastigheten A innefattande rätt att bl.a. anlägga en brygga. Servitutsområdet var vid tidpunkten för köpet igenvuxet och

det gick inte att komma ned till vattnet. Inom servitutsområdet fanns pålad brygga (cirka 1,5 m x 2 m). Bryggan var sned och vind på grund av påverkan från is. Den var också angripen av röta.

Kort tid efter köpte påbörjades en renovering av byggnaden på fastigheten. År 2000 fick de tillstånd av kommunen att anlägga en avloppsanläggning. I samband därmed rensades servitutsområdet och den gamla bryggan revs, varefter arbetet med att anlägga en ny brygga påbörjades. De fick hjälp av D.N. med de arbetena.

Den nya bryggan ligger på samma plats som den tidigare. Sjöbotten består av lera och dy så det var betydelsefullt att få fast underlag för att bygga konstruktionen på. Man började med att lägga dit ytterligare stenar, dels för att säkerställa en stabil grundläggning, dels för att en ny brygga behövde höjas att höjas (vattenståndet varierar kraftigt i sjön).

Det var inte möjligt att komma ned till platsen för bryggan med entreprenadmaskiner; sjöbotten på platsen består av dy och lera och strandlinjen hade skadats. Stenar till undergrunden kördes därför ut vintertid när isen bar. Proceduren med att lägga ut sten påbörjades vintern 2000/2001. Den första omgången stenar försvann i dyn, så proceduren upprepades två eller tre vintersäsonger. När stenarna bedömdes ha satts sig och nått tillräckligt höjd, gjöts fundament på stenarna.

Arbetet med att ersätta bryggan påbörjades alltså under vinterhalvåret 2000/2001, pågick kontinuerligt och avslutades 2008 då bryggan kläddes med trallvirke.

Vattenståndet i sjön är generellt lägre nu jämfört med tidigare. Vattenståndet varierar också över året; tidsvis ligger trätrallen under vatten (vilket bekräftas av ett fotografi som kommunen gett in) och tidvis är vattenståndet så lågt att en roddbåt knappt kan lägga till längst ut på bryggan. På ett flygfotografi (september 2006) syns stenarna väl. Men på ett senare flygfotografi (april 2008) syns inte stenarna, eftersom vattenytan är betydligt högre under våren.

Flygfotografierna är generellt av dålig kvalitet. Det är svårt att med hjälp av fotografierna beräkna storleken på den ursprungliga bryggan eller hur den är konstruerad. Och att den bryggan inte ens syns på alla flygfotografier som kommunen hänvisar hänger samman med att vattenståndet i sjön varierar.

Även den gamla bryggan var grundlagd med stenar. Det saknas i övrigt utredning om den gamla bryggans konstruktion bortsett från att man på ett fotografi kan se att det fanns ett staket/plank på den gamla bryggan (vilket inte finns på den nya). Den nya bryggan har dock förlängts något (för att kompensera för det lägre vattenståndet i sjön).

Av de uppgifter som M.N.s lämnat framgår att den gamla och den nya bryggan har likartad konstruktion. Och av de uppgifter som D.N. lämnat framgår att det, när han påbörjade arbetet med en ersättningsbrygga, fanns stenar i vattnet från den gamla bryggan.

Den privatiserande effekten av den nya bryggan kan inte anses vara större jämfört med den gamla bryggan.

Ägarna till grannfastigheterna har uppfört bryggor på sina respektive servitutsområden. Bryggorna på grannfastigheterna är jämförbara med bryggan på deras fastighet. Trots det har nämnden valt att inte ifrågasätta deras bryggor med hänvisning till att ett föreläggande skulle vara mer ingripande än vad som är behövligt, samtidigt som nämnden krävt att deras brygga ska tas bort. Omständigheterna är likartade men nämnden har ändå gjort olika bedömningar.

Mot bakgrund av det anförda ifrågasätter de om nämndens beslut att förelägga om rivning är skäligt.

Nämnden

Jämförelsen mellan den gamla och nya bryggan har gjorts utifrån flygfotografier och fastighetsägarens egna fotografier. Äldre flygfotografier är emellertid av sämre kvalitet, varför det är svårt att fastställa bryggans exakta storlek. De har gjort en så god bedömning de kunnat utifrån tillgängligt material.

Nämnden har grundat sin bedömning på att den nya bryggan är större och har en annorlunda konstruktion jämfört med den gamla bryggan. Då M.N. och R.N. har redovisat att det tog flera år att uppföra en stenläggning för den nya bryggan, samt att stenarna även gjutits fast är det uppenbart att den tidigare respektive nuvarande bryggan har varit konstruerade på olika sätt.

Stenarna som ligger till grund för den nuvarande bryggan bedöms, och som anlades under flera års tid, bedöms inte ha samma avhållande effekt på allmänheten som en träbrygga. Stenarna bedöms därmed inte motsvara en brygga förrän träkonstruktionen för bryggan har anlagts.

Den nya bryggan är större, konstruerad på annat sätt och ersattes lång tid efter det att den gamla bryggan försvann. Den nya bryggan är dispenspliktig, men det finns inte något särskilt skäl för en dispens i efterhand. Ett föreläggande att ta bort bryggan är inte en mer ingripande åtgärd än vad som behövs i det enskilda fallet.

UTREDNINGEN

Mark- och miljödomstolen har hållit sammanträde i målet. Vid sammanträdet hölls vittnesförhör med D.N. och M.N. på begäran av M.N. och R.N..

M.N. och R.N. har i övrigt hänvisat till en offert, en faktura, beslut om avloppsanläggning, fotografier, karta samt beslut rörande grannfastigheterna.

Nämnden har hänvisat till ortofoton.

DOMSKÄL

Inledning

Inom ett strandskyddsområde får inte anläggningar eller anordningar utföras om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt, eller åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter (se 7 kap. 15 § andra och fjärde punkterna miljöbalken). Men en dispens från förbuden i 7 kap. 15 § miljöbalken kan ges om det finns särskilda skäl.

Som särskilt skäl för dispens från strandskyddet får enligt 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken beaktas att området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Det kan därför finnas skäl att bevilja dispens för en brygga som ersätter en tidigare brygga. I det fallet bör det som utgångspunkt krävas att ersättningsbryggan i huvudsak har motsvarande storlek, utformning och placering.

För att det ska vara fråga om en ersättningsbrygga krävs också att inte alltför lång tid passerar från det att den tidigare bryggan försvann till dess att en ny brygga anläggs (eller att strandskyddsdispens för en ny brygga söks). I lagmotiv och domstolsavgöranden har uttalats att ett år kan tjäna som *utgångspunkt* i detta avseende (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 21 januari 2021 i mål M 4972-20). Någon strikt tidsgräns har alltså inte angetts av lagstiftaren eller i praxis. Hur lång tid som kan godtas får därför bedömas från fall till fall då hänsyn kan tas till bl.a. förutsättningarna för att utföra nödvändiga arbeten på platsen.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Parterna är överens om att den brygga som tidigare fanns på platsen uppfördes före den 1 juli 1975 då bestämmelserna om generellt strandskydd infördes. Den ursprungliga bryggan var alltså lagligen uppförd och omfattades inte av kravet på strandskyddsdispens.

Annat har inte framkommit i detta fall än att den nya bryggan har getts i huvudsak samma placering som den tidigare. Utredningen ger även vid handen att den nya bryggans storlek (den nya är någon större) och utformning (även den tidigare bryggan var grundlagd med stenar) inte heller avviker i sådan mån från den tidigare bryggan att den inte skulle kunna godtas som en ersättningsbrygga.

Den tidigare bryggan demonterades år 2000 och arbetet med att anlägga den nya bryggan påbörjades vintern 2000/2001; ett arbete som avslutades år 2008.

Den centrala frågan för bedömningen om den nya bryggan kan betraktas som en ersättningsbrygga (och därmed inte kräver dispens eftersom den tidigare bryggan var laglig) eller om den nya bryggan är dispenspliktig, är därmed om det – som nämnden hävdar – har passerat alltför lång tid från det att den tidigare bryggan försvann till dess att den ersattes.

En fast brygga bör vara stadig och väl förankrad. På en plats med, som i detta fall mjuk botten, står valet oftast mellan en pålad brygga eller en konstruktion med stenkistor eller liknande.

M.N. och R.N. har angett att de inte ville skada strandområdet och att det därför inte var något alternativ att köra ned tunga entreprenadmaskiner till strandlinjen, som består av lera och dy. Istället kördes sten ut till platsen vintertid när isen bar; en procedur som upprepades några gånger.

Enligt mark- och miljödomstolens bedömning har M.N. och R.N. haft legitima skäl för att välja en arbetsmetod (transport av sten till platsen vintertid, när isen bär) som många gånger kan innebära att ett slutligt färdigställande av projektet drar ut på tiden. Nämnden har inte ens påstått att nödvändiga transporter av sten och entreprenadmaskiner lika gärna hade kunnat ske med pråm; en metod som sannolikt kortat den totala projektiden. Det kan inte heller, enligt mark- och miljödomstolens mening, krävas att man väljer en helt annan typ av brygga (t.ex. flytbrygga) för att på så sätt säkerställa att projektiden inte blir för lång.

Som angetts ovan får frågan om hur lång tid som kan godtas bedömas från fall till fall. I det här fallet *påbörjades* arbetena samma år som den gamla bryggan demonterades. Vid bedömningen av hur lång tid som i det enskilda fallet kan godtas har det inte någon självständig betydelse när arbetena *slutförs*. I det här fallet har också, enligt mark- och miljödomstolens bedömning, stenar på platsen (synliga ovan vattenytan lång tid innan projektet slutfördes) tydligt signalerat att det pågår arbeten, vilket har haft en privatiserande effekt.

Mot bakgrund av det anförda bedöms i detta fall anläggandet av den nya bryggan inte ha tagit så lång tid att den inte kan betraktas som en ersättningsbrygga. Det har inte heller i övrigt framkommit något skäl för att inte betrakta den nya bryggan som en ersättningsbrygga.

Avslutning

Det anförda innebär sammantaget att den nya bryggan ska betraktas som en ersättningsbrygga som ersätter en tidigare lagligen uppförd brygga. Det behövs därför inte någon dispens för den nya bryggan. Det har därför inte varit motiverat med ett ingripande enligt miljöbalken. Föreläggandet att ta bort bryggan ska därför upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)
Överklagande senast den 31 mars 2021.

Inge Karlström

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Inge Karlström, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand. Beredningsjuristen Cornelia Ledin har varit föredragande.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.